

Berachot Sources 37

ר"ן (על הרי"ף) מסכת שבת דף מד עמוד א

כתב ר"ת ז"ל דנשים חייבות בג' סעודות וכן נמי לבצוע על שתי ככרות שאף הן היו בנס המן ואין צורך שבכל מעשה שבת איש ואשה שוין כדילפינן [ברכות דף כ כ] מזכור ושמור את שישינו בשמירה ישנו בזכירה ובכלל זה היו כל חיובי שבת:

ר"ף מסכת ברכות דף כח עמוד א

אמר רב טול כרוך טול כרוך אינו צריך לברך הביאו מלח הביאו לפתן צריך לברך ור' יוחנן אמר אפי' הביאו לפתן הביאו מלח אין צריך לברך גביל לתורי גביל לתורי צריך לברך ורב ששת אמר אפילו גביל לתורי גביל לתורי אין צריך לברך דאמר רב יהודה אמר שמואל אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיתן מאכל לבהמתו שנא' ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת אמר רבה בר שמואל משום ר' חייא אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן לפני כל אחד ואחד רבה בר שמואל איקלע לבי ריש גלותא אפיקו ליה ריפתא בצעה לאלתר אמרו ליה הדר ביה מר משמעתיא * אמר להו לית דין צריך בשש:

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף מ עמוד א

כיון שבירך אדם המוציא אסור לו לדבר עד שיתן הפרוסה לתוך פיו ואם סח בנתים צריך לחזור ולברך ואף על פי שאמרו שמע ט' תקיעות בט' שעות ביום יצא וודאי אף הוא סח בנתים שלא נתנה תורה למלאכי השרת בזו כבר התחיל במצוה ונסרכה הברכה בתחלת המצוה אבל זה לא התחיל כלל ולפיכך חוזר ומברך ומ"מ אם סח בדבר שהוא צורך אכילה אין צריך לברך פעם אחרת כגון שאמר לבני ביתו טלו פרוסת המוציא או הביאו מלח הביאו לפתן אפי' צוה להם ליתן מאכל לפני בהמתו הואיל ומנתיבותיה של תורה ליתן מאכל לבהמתו קודם שיאכל דכתיב ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת והוא הדין לכל כיוצא בזה בין כל ברכה לכל מצוה שכל שהוא צורך הדבר אינו הפסק כגון אם ברך על השחיטה ונפל הסכין מידו ואמר תנו לי הסכין וכל כיוצא בזה וכל שכן מה שאדם נוהג לברך ברכת המוציא ואחריה לישב בסוכה שאין ברכת סוכה הפסק אחר שהוא צריך לברכה זו קודם אכילה ויש נוהגין מתוך כך לברך לישב בסוכה קודם המוציא והדבר נאה אלא שמעולם לא שמענו אבותינו ורבותינו שיהיו נוהגין כך: אין הבוצע רשאי לבצוע עד שיביאו מלח או לפתן בפני כל או"א כדי שיאכלו הפת מוטעמת ואם הפת יפה אינה צריכה ליפתן והוא שאמרו לית דין צריך בשש ר"ל שום איחור ויש מפרשים מלח היאכל תפל מבלי מלח תרגומו מדלית בשש:

רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה ח

כל הברכות כולן לא יפסיק בין הברכה ובין הדבר שמברכין עליו בדברים אחרים ואם הפסיק צריך לחזור ולברך שנייה, ואם הפסיק בדברים שהן מענין דברים שמברכין עליו אינו צריך לברך שנייה, כיצד כגון שבירך על הפת וקודם שיאכל אמר הביאו מלח הביאו תבשיל תנו לפלוני לאכול תנו מאכל לבהמה וכיוצא באלו אינו צריך לברך שנית, וכן כל כיוצא בזה.

רמב"ם הלכות עבדים פרק ט הלכה ח

מותר לעבד בעבד כנעני בפרך, ואף על פי שהדין כך מדת חסידות ודרכי חכמה שיהיה אדם רחמן ורודף צדק ולא יכביד עולו על עבדו ולא יצר לו ויאכילהו וישקהו מכל מאכל ומכל משתה, חכמים הראשונים היו נותנין לעבד מכל תבשיל ותבשיל שהיו אוכלין, ומקדימין מזון הבהמות והעבדים לסעודת עצמן, הרי הוא אומר כעני עבדים אל יד אדוניהם כעני שפחה אל יד גבירתה, וכן לא יבזהו ביד ולא בדברים לעבדות מסרן הכתוב לא לבושה, ולא ירבה עליו צעקה וכעס אלא ידבר עמו בנחת וישמע טענותיו וכן מפורש בדרכי איוב הטובים שהשתבח בהן אם אמאס משפט עבדי ואמתי בריבם עמדי הלא בבטן עושני ב עשהו ויכוננו ברחם אחד, ואין האכזריות והעזות מצויה אלא בעכו"ם עובדי ע"ז אבל זרעו של אברהם אבינו והם ישראל שהשפיע להם הקדוש ברוך הוא טובת התורה וצוה אותם בחקים ומשפטים צדיקים רחמנים הם על הכל, וכן במדותיו של הקדוש ברוך הוא שצונו להדמות בהם הוא אומר ורחמיו על כל מעשיו וכל המרחם מרחמין עליו שנאמר ונתן לך רחמים ורחמך והרבך.

באור הלכה סימן קסז סעיף ו

ומ"מ לכתחלה לא יפסיק כלל - היינו אפילו בתנו לבהמה כן משמע מסתימת הכל בו וכן הביא בשו"ב משם ספר האורה וכן מוכח בבה"ל ובספר האשכול ע"ש. והנה המ"א הביא בסימן רע"א בשם תשובת מהר"מ דלאכול קודם

הבהמה הוא איסור דאורייתא ומשמע דס"ל דהוא דרשה גמורה ולא אסמכתא ולפ"ז פשוט דאפילו בירך המוציא צריך להפסיק אבל מהפוסקים הנ"ל מוכח דלא ס"ל הכי. ודע עוד דמסתמת הרמ"א משמע דאפילו פת שאינו נקי אף דלכתחלה בודאי מצוה להביא מלח קודם שמברך על הפת אבל בדיעבד אם כבר בירך אסור להפסיק קודם שיבלע מעט מפרוסת המוציא והנה הפמ"ג כתב דהרמ"א מיירי רק בפת נקי ולא נהירא אח"כ מצאתי בעזה"י בבה"ג ובאשכול שמוכח בהדיא כמו שכתבנו:

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף סב עמוד א

אמרי ליה: ליטעום מר מידי, אמר להו, הכי אמר רב יהודה אמר רב: אסור לו לאדם שיטעום כלום עד שיתן מאכל לבהמתו, שנאמר: ונתתי עשב בשדך לבהמתך, והדר ואכלת ושבעת.

משנה ברורה סימן קסז ס"ק לט

(לט) תנו לפלוני לאכול - בין עני [לן] ובין עשיר [לז] ואפילו לא אמר שיתנו לו מפרוסת המוציא אלא אמר לב"ב שיתנו לו ככר שיברך בעצמו מ"מ מעניני סעודה הוא:

בית יוסף אורח חיים סימן קסז אות ח ד"ה ואם שכח

ח ואם שכח ואכל ולא בירך לפניו המוציא אם נזכר בתוך הסעודה מברך ואם לא נזכר עד שגמר סעודתו אינו מברך. כך היא מסקנת הגמרא בסוף פרק שלשה שאכלו (נא.): כתב הכל בו (שם) אי גמר סעודתיה ולא יכיל למיכל טפי לא ליברך משמע מדבריו שאם יכול לאכול יותר יחזור ויאכל ויברך עליו תחלה וזה אפשר לדעת הראב"ד (בהשגות ברכות פ"ח הי"ב) בשכח והכניס משקין לתוך פיו אבל אין הפוסקים מודים לו כמו שיתבאר בסימן קע"ב הילכך אפילו יכול לחזור לאכול אינו צריך:

משנה ברורה סימן קסז ס"ק מג

(מג) אבל אח"כ וכו' - פי' אפילו השיחו אח"כ השומעים ויוצאים בברכתו קודם שטעמו ג"כ אין קפידא בדיעבד הואיל וכבר חלה ברכת המברך [מ] מיהו לכתחלה בודאי אסור לכל אחד מהשומעים להפסיק קודם שיטעום. והנה זהו רק דעת הרמ"א אבל כמעט [מא] כל האחרונים חולקים עליו וס"ל דלא עדיף השומע מהמברך עצמו כששח קודם טעימתו שחוזר ומברך וה"נ השומעים אם הפסיקו בדברים קודם טעימתן שחוזרין ומברכין. ודע עוד דאם המברך שח קודם שטעם אף שהשומעים לא שחו כלל משמע מהפוסקים לכאורה דשוב אינם יוצאים בהברכה כמו שכתבתי בבה"ל וצ"ע לדינא:

באור הלכה סימן קסז סעיף ו - י

* אבל אח"כ וכו' - עיין במ"ב מש"כ בשם האחרונים שמסכימים עם הב"י ובאמת מקור דברי הרמ"א הוא מרוקח ואור זרוע והמעין באור זרוע בתחלת דבריו יראה דלא איירי כלל בדינא דרמ"א בהפסיקו השומעים קודם שאכלו אלא תוכן דברי האור זרוע דשקיל וטרי הוא דלאו חיובא הוא להיוצאים בברכה לטעום מפרוסת הבוצע בדוקא אלא כאו"א יכול לאכול מככרו המונח לפניו דלא הוציאם אלא בברכה אבל לא שיאכלו דוקא מככרו ומשום זה אף על גב דבודאי יש חיובא לטעום מככר שברכו עליו המוציא [דבלא"ה תתבטל הברכה אצל המברך וממילא תתבטל ג"כ שמיעתם ולא יצאו גם הם וכמו שמוכח בסימן רי"ג ס"ב דהיכא דהברכה הוא לבטלה ממילא לא יצאו גם השומעים וכעין סייעתא לדברינו מדברי רבינו יונה בסוגיין דאין המסובין רשאים לטעום וכו' עי"ש בתירוץ א' ומה שהביא הפמ"ג ראייה מסימן ר"ט ס"ב בהג"ה דכתב שם הרמ"א גם הוציא האחרים בברכתו ולכן ברכתו ברכה לאו ראייה היא כלל לענ"ד דהתם אמרינן הואיל דהברכה חלה על אחרים שיוכלו לשתות מכוסם חלה נמי הברכה לגבי דידיה שיוכל לשתות יין מכוסות אחרים אף על גב דלא היה דעתו עליהם בפירוש אלא בסתמא וברכתו לא לבטלה היא כלל משא"כ בענינא דידן כיון שהפסיק לא חלה עדיין הברכה כלל ואינו יכול לאכול ולשתות על סמך ברכה זו והוי לבטלה וממילא לא יצאו השומעים ג"כ בברכתם ובדברינו מיושב קושית המ"א שמקשה בסימן רי"ג ס"ב על דברי הרמ"א דסימן ר"ט] אבל אין החיוב מוטל על כל אחד מהשומעים ובטעימת אחד מהם סגי או שיטעום הבוצע או אפילו אחד משאר המסובין יכולים אח"כ כ"א לאכול מככר אשר לפניו ומביא ראייה לזה מההיא דעירובין דאמרינן שם לטעמיה ינוקא אלמא דלאו דוקא כל השומעים מחויבים לטעום מכוס שברכו עליו אלא בטעימת אחד סגי ואפילו לא טעם המברך בעצמו אלא אחד מן השומעים סגי כן הוא תוכן דבריו למעין שם [וכן משמע משארי ראשונים בסוגיא זו שעל זה שקלו וטרו עיין תוספות ר"י שארליא"ן וברבינו יונה] אבל אה"נ דאסור להפסיק לכל אחד מהשומעים קודם שיאכל מככרו ואם הפסיק אבד ברכתו ודברים אלו יש להעמיס גם ברוקח המובא בב"י למעין בו אלא שיש שם ט"ס קטן שבמקום השיחו צ"ל והשיח ור"ל שאחר שאכל המברך מככרו אף השיח מ"מ נפקי כולם בברכתו ויכולו אח"כ לאכול מככרם משא"כ אם השיח קודם שאכל איבד ברכתו והויא ברכה

לבטלה וממילא גם אחרים לא יוכלו לאכול מככרם על סמך זה וכדלקמן בסימן ר"ג ס"ב וזהו שלא כדברי הפמ"ג שרצה לומר שבאופן זה לכו"ע יוצאים דליתא וכן י"ל בכונת הריקאנטי סימן ע"ד המובא בא"ר ע"ש ולפ"ז גם הוא יכול לסבור כהב"י היוצא מדברינו שמרוקח ואו"ז גופא ג"כ אין מקור לדברי הרמ"א וקם דינא כהב"י וכמו שכתבו האחרונים:

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מב עמוד א

היו יושבין - כל אחד מברך לעצמו, הסבו - אחד מברך לכולן.
בא להם יין בתוך המזון - כל אחד ואחד מברך לעצמו. אחר המזון - אחד מברך לכולם, והוא אומר על המוגמר, ואף על פי שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר סעודה.

משנה ברורה סימן קסז ס"ק ו

(ו) שאם לא כן וכו' - ר"ל שאם יחתוך כ"כ בהכר עד כדי שיעור שאם יאחז בפרוסה לא יעלה הכר עמו וישבר לחצאין נחשב כפרוס ומובדל מהכר [ה] ואף על גב שאם יאחז בהכר יעלה ממילא הפרוסה עמו לא מקרי שלם עי"ז:

באור הלכה סימן קסז סעיף ו

סעיף ו

* ולא ישיח - עד שיבלע עכ"פ מעט כמו שכתבתי במ"ב ויש ליזהר בזה הרבה דדעת המ"א וא"ר דמה שלועס לא מקרי עדיין אכילה וא"כ כששח הוי הפסק בין הברכה לאכילה ועיין בא"ר שהביא בשם ברכת אברהם שגם הוא סובר כהמ"א אך הרבה אחרונים כתבו דאף שלכתחלה בודאי צריך ליזהר בזה מ"מ בדיעבד כשעבר ושח בשעה שהוא לועס בפיו א"צ לחזור ולברך דהלעיסה ג"כ אתחלתא דאכילה היא [הג"ה והנה ראית המ"א הוא מסימן ר"י דהלועס ופולט א"צ ברכה ובאמת לפי מה דמסקי האחרונים שם דשם משום שכונתו רק לטעימה בעלמא א"כ אין שום ראייה לענינו דכונתו בלעיסה היה רק לשם אכילה וכן דחה באמת בזה הבגדי ישע את דבריו וכזה ג"כ בספר מגן גבורים וכן הגריעב"ץ בסידורו כולם דחו דבריו מהלכה [ונ"ל עוד דאף שבא"ר פה סתם כדבריו בסימן ר"י סק"ג שהביא משם ע"ת משמע שם בהדיא דאם לעס האוכל בפיו שלא לשם טעימה רק לשם אכילה מקרי אכילה] ומ"מ אפשר ליישב דבריו דכונתו הוא לפי מה שכתב בסימן ר"י מתחלה לפי דעת הרוקח דאפילו כונתו לאכילה מקרי רק טעימה ואף דשם מיירי באכילה ממש מ"מ לענין לעיסה לבד ס"ל להמ"א דבודאי יש לתפוס כדבריו דרק בשם טעימה מקרי עדיין אך האחרונים הנ"ל לא הסכימו לדבריו לענין דיעבד. ולענ"ד באמת צע"ג בזה דלשיטת הרמב"ם דס"ל לענין ברכה דהסוגיא איירי בבולע אפשר דבלא בליעה רק בלעיסה בעלמא אפילו כשהיה מתכוין לאכילה בשם טעימה בעלמא מקרי עדיין וכפי הנראה לדינא לכאורה יש לנהוג למעשה כהכרעת הח"א ואפשר עוד דאפילו המ"א מודה היכא דבלע הטעם שיש בפיו מן הלעיסה שא"צ לחזור ולברך דעי"ז חלה הברכה]. ועיין בח"א שגם הוא הסכים כן להלכה אך משמע מדבריו דדוקא כשבלע מתחלה עכ"פ הטעם שמצץ בפיו מן הלעיסה עי"ש:

* ומ"מ לכתחלה לא יפסיק כלל - היינו אפילו בתנו לבהמה כן משמע מסתימת הכל בו וכן הביא בשו"ב משם ספר האורה וכן מוכח בבה"ל ובספר האשכול עי"ש. והנה המ"א הביא בסימן רע"א בשם תשובת מהר"מ דלאכול קודם הבהמה הוא איסור דאורייתא ומשמע דס"ל דהוא דרשה גמורה ולא אסמכתא ולפ"ז פשוט דאפילו בירך המוציא צריך להפסיק אבל מהפוסקים הנ"ל מוכח דלא ס"ל הכי. ודע עוד דמסתימת הרמ"א משמע דאפילו פת שאינו נקי אף דלכתחלה בודאי מצוה להביא מלח קודם שמברך על הפת אבל בדיעבד אם כבר בירך אסור להפסיק קודם שיבלע מעט מפרוסת המוציא והנה הפמ"ג כתב דהרמ"א מיירי רק בפת נקי ולא נהירא אח"כ מצאתי בעזה"י בבה"ג ובאשכול שמוכח בהדיא כמו שכתבנו:

* אבל אח"כ וכו' - עיין במ"ב מש"כ בשם האחרונים שמסכימים עם הב"י ובאמת מקור דברי הרמ"א הוא מרוקח ואור זרוע והמעין באור זרוע בתחלת דבריו יראה דלא איירי כלל בדינא דרמ"א בהפסיקו השומעים קודם שאכלו אלא תוכן דברי האור זרוע דשקיל וטרי הוא דלאו חיובא הוא להיוצאים בברכה לטעום מפרוסת הבוצע בדוקא אלא כאו"א יכול לאכול מככרו המונח לפניו דלא הוציאם אלא בברכה אבל לא שיאכלו דוקא מככרו ומשום זה אף על גב דבודאי יש חיובא לטעום מככר שברכו עליו המוציא [דבלא"ה תתבטל הברכה אצל המברך וממילא תתבטל ג"כ שמיעתם ולא יצאו גם הם וכמו שמוכח בסימן ר"ג ס"ב דהיכא דהברכה הוא לבטלה ממילא לא יצאו גם השומעים וכעין סייעתא לדברינו מדברי רבינו יונה בסוגין דאין המסובין רשאים לטעום וכו' עי"ש בתירוץ א' ומה שהביא הפמ"ג ראייה מסימן ר"ט ס"ב בהג"ה דכתב שם הרמ"א גם הוציא האחרים בברכתו ולכן ברכתו ברכה לאו ראייה היא כלל לענ"ד דהתם אמרינן הואיל דהברכה חלה על אחרים שיוכלו לשתות מכוסם חלה נמי הברכה לגבי ידיה שיוכל לשתות יין מכוסות אחרים אף על גב דלא היה דעתו עליהם בפירוש אלא בסתמא וברכתו לא לבטלה היא כלל משא"כ בענינא דידן כיון שהפסיק לא חלה עדיין הברכה כלל ואינו יכול לאכול ולשתות על סמך ברכה זו והוי לבטלה וממילא לא יצאו השומעים ג"כ בברכתם

ובדברינו מיושב קושית המ"א שמקשה בסימן רי"ג ס"ב על דברי הרמ"א דסימן ר"ט] אבל אין החיוב מוטל על כל אחד מהשומעים ובטעימת אחד מהם סגי או שיטעום הבוצע או אפילו אחד משארי המסובין יכולים אח"כ כ"א לאכול מככר אשר לפניו ומביא ראיה לזה מההיא דעירובין דאמרין שם לטעמיה ינוקא אלמא דלאו דוקא כל השומעים מחויבים לטעום מכוס שברכו עליו אלא בטעימת אחד סגי ואפילו לא טעם המברך בעצמו אלא אחד מן השומעים סגי כן הוא תוכן דבריו למעיין שם [וכן משמע משארי ראשונים בסוגיא זו שעל זה שקלו וטרו עיין תוספות ר"י שארליא"ן וברבינו יונה] אבל אה"נ דאסור להפסיק לכל אחד מהשומעים קודם שיאכל מככרו ואם הפסיק אבד ברכתו ודברים אלו יש להעמיס גם ברוקח המובא בב"י למעיין בו אלא שיש שם ט"ס קטן שבמקום והשיחו צ"ל והשיח ור"ל שאחר שאכל המברך מככרו אף שהשיח מ"מ נפקי כולם בברכתו ויוכלו אח"כ לאכול מככרם משא"כ אם השיח קודם שאכל איבד ברכתו והוא ברכה לבטלה וממילא גם אחרים לא יוכלו לאכול מככרם על סמך זה וכדלקמן בסימן רי"ג ס"ב וזהו שלא כדברי הפמ"ג שרצה לומר שבאופן זה לכו"ע יוצאים דליתא וכן י"ל בכונת הריקאנטי סימן ע"ד המובא בא"ר ע"ש ולפ"ז גם הוא יכול לסבור כהב"י היוצא מדברינו שמרוקח ואו"ז גופא ג"כ אין מקור לדברי הרמ"א וקם דינא כהב"י וכמו שכתבו האחרונים: